

De Syv Sogne

Medlemsblad for Lokalhistorisk Forening for Helsinge og Omegn
Annisse – Helsinge – Mårum – Ramløse – Tibirke – Valby – Vejby

December 2017

Julebelysning i Østergade

GENERALFORSAMLING

Hermed indkaldes til generalforsamling i Lokalhistorisk
Forening for Helsing og Omegn
Lørdag den 27. januar 2018 kl. 14.00
I Kulturhuset, Lille Sal, Skolegade 43, Helsing

1. Valg af dirigent
2. Beretning om foreningens virksomhed 1 2016
3. Forelæggelse af det reviderede regnskab for 2016
4. Fastsættelse af kontingent for 2019
5. Indkomne forslag (skal være formanden i hænde senest 5 hverdage inden generalforsamlingen)
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer.
På valg er Finn Klitgaard, Eigil Pagter Møller og Niels Andersen
7. 2 suppleanter til bestyrelsen
8. Eventuelt

Efter generalforsamlingen

Tommy Sejer vil fortælle om Cirkus Kanutski.

Hvordan den ide med et Cirkus opstod og hvor betydning det har været for børn og ledere i H.U.C., og hvad det har betydet for H.U.C.

Forside billedet

I mange år havde de 3 Installatører i Helsingør en opgave op til Jul. De skulle sørge for, at byen var smukt pyntet med granguirlander og lys hængt over gaden i Østergade og Vestergade samt et lille stykke op af Frederiksborgvej. Kæderne blev dengang opbevaret på det gamle Elværk og senere i nogle gamle trælader hos Bircow Lassen nede ved Stationen. Kæderne blev tændt og slukket manuelt. En person gik turen med en lang stang og tændte på afbryderen højt oppe på masten. Hele december måned blev lysene tændt kl. 16.00 og slukket kl. 23.00. Mellem Jul og Nytår blev kæderne taget ned for ikke at tage skade Nytårsaften, hvor der var meget liv i gaderne.

Husk at betale kontingent

Gå ind på din netbank og betal beløbet som bankoverførsel
på

**Reg.nr. 1551 – konto nr. 10160464 eller indbetalingskort
+01 ... +10160464**

Kontingentet er kr. 150,- for enkeltpersoner og par.

Kære medlem

Send os venligst din mailadresse, så vi evt. kan skrive til dig om arrangementer, der finder sted mellem udgivelsen af medlemsbladet. Send en mail til formanden.

Arbejdet som frivillig på Gribskov Arkiv

Hen over en lang årrække har frivillige bidraget til at registre lokalhistoriske oplysninger. Før kommunesammenlægningen og nogle få år efter denne blev opgaverne udført på Lokalhistorisk Arkiv i Helsingø, der hørte til på daværende Helsingø Skole i Skolegade. Virket her skete i samarbejde med den kommunale museums- og arkivvirksomhed.

Nogle år efter kommunesammenlægningen til Gribskov Kommune flyttedes hele arkivdelen til Græsted, medens museumsdelen blev sammenlagt i den tværkommunale enhed Museum Nordsjælland sammen med kommunerne Hillerød og Hørsholm.

Fra kommunens lokalområder møder der dagligt frivillige, der forestår at registrere indkomne materialer i form af skrivelser, kort og fotos mm.

Har du lokalhistorie som din interesse, så kan du kontakte Gribskov Arkiv, Græsted Stationsvej 8, 3230 Græsted, tlf.: 72 49 99 45, mail arkiv@gribskov.dk

Arkivets åbningstid er mandag kl. 10-17 samt tirsdag, onsdag og torsdag kl. 10-14.

Lokalhistorisk Forening for Helsingø og Omegn.

Formand: Poul Erik Lehmann Thomsen – mail info.lofoheom@gmail.com

Kasserer: Finn Klitgaard Tlf. 20121577 – mail finn.klitgaard@adslhome.dk

Redaktør: Willy Larsen, mail birkedal13@gmail.com

Hjemmeside www.lokalhistorisk-helsingo-omegn.123hjemmeside.dk

Andelsmejeriet Kildevæld er opkaldt efter en kilde, der lå mellem Petershvile avlsgård og mejeriet.

Herfra kunne man lede vandet over i mejeriet, der brugte store mængder vand. Man sparede herved, at grave en brønd, som var meget besværligt.

Mejeriet gik i drift den 1. november 1888. Blev ombygget i 1909. Havde i 1936 230 leverandører med ca. 14 køer, hvilket svarer til 3,79 mill. Kg sød mælk.

Mejeriet har kun haft 2 mejeribestyrere.

L.H. Larsen 1888 – 1919.

Oluf Jensen fra 1919 – mejeriet lukkede den 1. juli 1960.

Er senere blevet benyttet til autoværksted.

En alvorlig nat i Tisvilde og Tisvildeleje.

Vilhelm Pedersen har gravet i de gamle gemmer og fundet begivenhederne fra en nat på Tisvilde-egnen i november 1958. Kildeoplysninger fra avisartikler og Zone-foreningen.

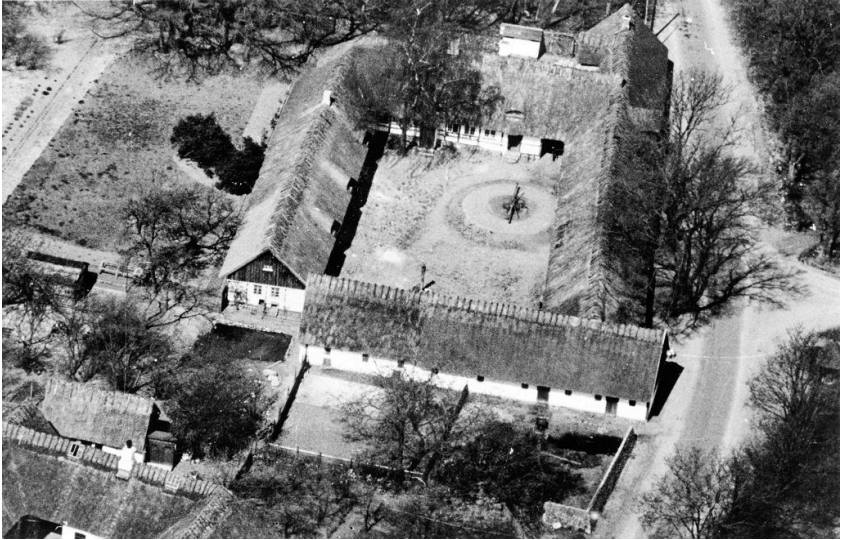
I kulturhistorien og i religionerne er hanen symbol på, først og fremmest, ild, sol og at den nye dag kommer. Hanen er den årvågne vægter, der galer, når der er fare på færde. Det var der natten til lørdag d. 29, november 1958, da der ca. kl. 02.00 opstod ildløs i butiklokalet hos Købmand Joost, Hovedgade 84 i Tisvildeleje, hvor det viste sig, at nogen var brudt ind i ejendommen via en kælderdør og derefter, formentlig have påsat en brand i butiksløkket. Lokalet blev skadet af ild og røg, der trængte op på 1. sal, hvor søstrene Joost havde soveværelse. Begge fik reddet sig ud og brandvæsenet blev tilkaldt: Zonen-Redningskorpsets Brand- og Redningsstation i Helsingør samt brandkredsens lokale mandskab, der var i stand til at holde ilden i skak med den medbragte håndkraftssprøjte, indtil sprøjten fra Helsingør kom frem.

Den stedlige brandfoged, Chr. Nielsen, der boede på Fogedgården, Tisvilde Bygade 11, Tisvilde, blev ligeledes alarmeret, og mens han modtog brandmeldingen, bemærkede han, at der også var ildløs i hans egen gamle 4-længede stråttækkede gård. Brandfogeden fik travlt med at redde sin sovende familie ud, hvilket lykkedes. Derimod lykkedes det ikke at redde gårdens dyrehold eller noget af indboet på nær et nyt TV-apparat.

Nu blev også Civilforsvaret i Karsemose ved Frederiksværk alarmeret, men den i 1762 opførte gård var på det nærmeste nedbrændt, da man ankom til stedet.

Søstrene var døtre at den oprindelige købmand, Peder Thorvald Joost, der drev butikken fra 1911 til 1940, hvor søstrene tog over. Den nedbrændte Fogedgård blev ikke opført igen på brandstedet, men på Vejby vej 4 i Tisvilde. Vejby-Tibirke kommune overtog grunden, hvor den brændte gård havde ligget. Noget af grundstykket blev udlagt til byggegrunde og noget til det offentlige anlæg, der stadig eksisterer med Kildeblokken lige over for Vejbyvej.

Luftfoto af Fogedgården 1950.

Lokalbefolkningen var opskræmt og rygterne gik. Flere mente, at kunne sætte navn på en mulig gerningsmand, men kriminalpolitiet fra Hillerød, der foretog en del afhøringer og undersøgelser, kunne ikke sigte nogen for indbrud eller ildspåsættelse.

Allerede lørdag den 6. december 1958 var den røde hane igen aktiv, da der var ildløs på en ejendom ved Frederiksværkvej ved Tibirke Sand. Skaden var minimal, og det viste sig, at ilden var opstået på grund af henkastet varm aske. Men lokalbefolkningen blev igen opskræmt.

Min tid som elektrikerlærling.

Fortalt af Willy Larsen, Helsingø, i november 2017

Efter at jeg havde afsluttet 8. klasse på Helsingø Kommuneskole i 1959 i en alder af knap 15 år, skulle jeg i gang med en uddannelse, hvilket var meget almindeligt på den tid.

Jeg forlod skolen til sommerferien, og jeg havde sikret mig en plads som elektrikerlærling hos Elinstallatør G.M. Petersen, (Georg Mayntz Petersen), som havde en el-forretning på hjørnet af Vestergade og Rundinsvej, hvor der i dag ligger en ejendomsmæglerforretning.

Aftalen mellem G.M. og mig var kommet på plads 2 år tidligere. Det var rimelig nemt for unge mennesker at få en læreplads som håndværker dengang.

Læretiden var dengang 4 år og 5 måneder,

ret lang tid syntes jeg, men jeg var jo ikke så gammel, da jeg startede, og det kom til at passe med, at da jeg var udlært, skulle jeg ind og aftjene min værnepligt.

Jeg startede hos G.M. Petersen den 1. august 1959, et firma med 3 svende og 2 lærlinge og mester selv, G.M., som også arbejdede med. Mødestedet for personalet var på værkstedet, nogle små lokaler i en gammel lade i baggården Østergade 2-4 i Helsingø, i dag revet

ned og erstattet med parkeringspladser. G.M. havde overtaget lokalerne, da han købte El-installatør Didriksens forretning. Kolde og nedslidte var lokalerne, men det var også begrænset, hvad vi skulle bruge værkstedet til. Toilet og håndvask kunne vi benytte ved rutebilstationen, der lå lige i nærheden, og arbejdet foregik for det meste ude hos kunderne.

Den første tid af min læretid foregik med at yde hjælp til forretningen på Vestergade. Der gik meget tid med at nedtage og ophænge nye lamper i forretningens udstilling, og jeg brugte meget tid med at cykle fra værkstedet til butikken med nye hjemkomne varer, der skulle sælges i butikken.

Ind i mellem skulle en af svendene bruge hjælp ude hos en kunde, og så fik jeg lov til at køre med ud, men i starten skete det ikke særlig ofte, først efter ca. $\frac{3}{4}$ år i firmaet fik jeg lov til at prøve at røre ved el-arbejde.

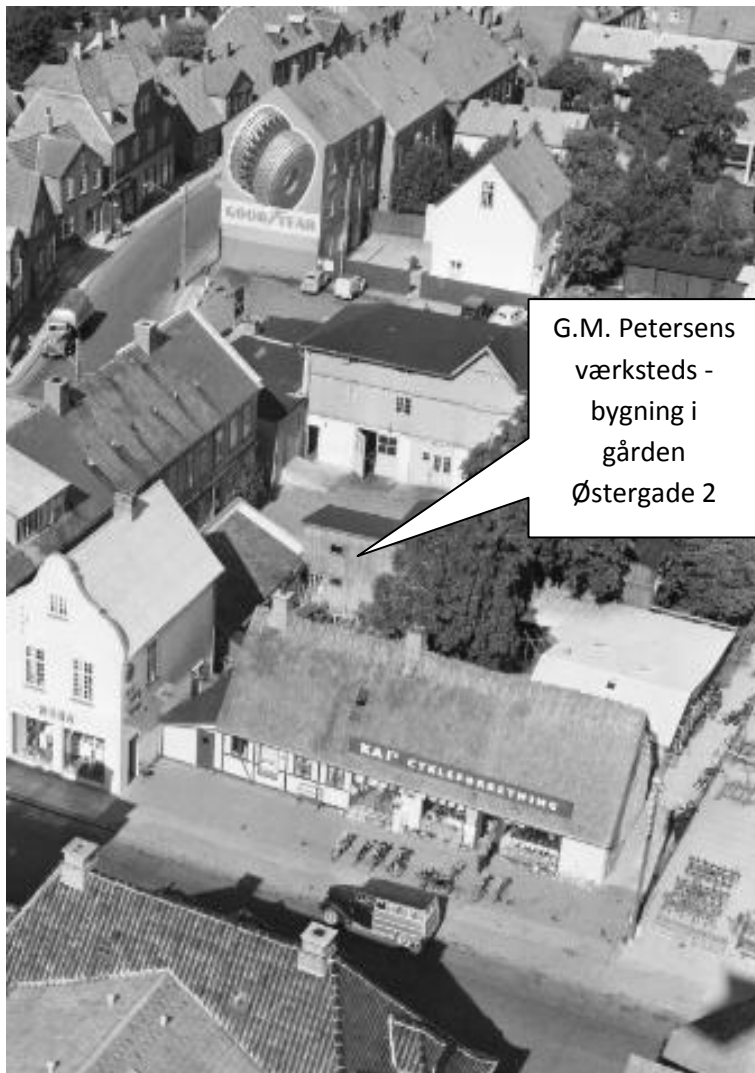
Den efterfølgende sommer blev det til mere el-arbejde for mig. En tidligere lærling fra firmaet, der var begyndt at læse til El-ingeniør, skulle hjælpe til i firmaet i ferien fra studierne. Han skulle arbejde hos os i ca. 6 uger, så de fastansatte svende kunne afvikle deres sommerferie. Der var meget arbejde på hele nordkysten, og jeg skulle køre sammen med ham, vise til rette og hjælpe med de mange nye kunder, der var kommet til. Han var utrolig dygtig og blev også vist stor tillid fra mester G.M., som altid havde været glad for ham og hans arbejde.

Jeg fik i den tid virkelig lov til at "øve" mig med alt el-arbejde, og han holdt øje med mit arbejde og han hjalp mig til rette. På de 6 uger lærte jeg mere om el-arbejde, end jeg havde lært i hele den første tid, jeg var i firmaet.

I et lille firma er der mange ting at beskæftige sig med for yngste lærling. Jeg skulle bl.a. køre i banken med penge og papirer, der var bare det, at banken lå i Græsted, og det foregik på cykel. Det var også yngste lærling, der kørte ud til svendene med materialer, og de arbejdede på hele nordkysten fra Tisvildeleje til Smidstrup samt i det sydlige Helsingør, Mårup, Kagerup og Alsønderup. Jeg fik virkelig rørt mig på alle de cykelture. Senere fandt jeg ud af, at vi havde en gammel knallert stående, som en af svendene tidligere havde brugt, men den blev sat i garage, da han fik bil. Den begyndte jeg så at køre på. Med en stor hjelm og læderjakke på kunne jeg godt se ud som en, der opfyldte aldersgrænsen på 16 år. Det gik godt i et års tid, og jeg tror ikke at mester G.M. opdagede det, ellers også så han bare den anden vej.

Efterhånden fik jeg lært så meget, at jeg selv kunne begynde at lave installationer hos kunderne. Der var mange gårde og husmandssteder, der fik installeret kraftinstallation og malkemaskiner, og i starten af 1960'erne var der virkelig kommet gang i parcelhusbyggeriet, og vi lavede elinstallation i mange nye huse, herunder også sommerhuse. Sommerhusene var som regel små og installationerne enkle, så de var hurtigt lavet.

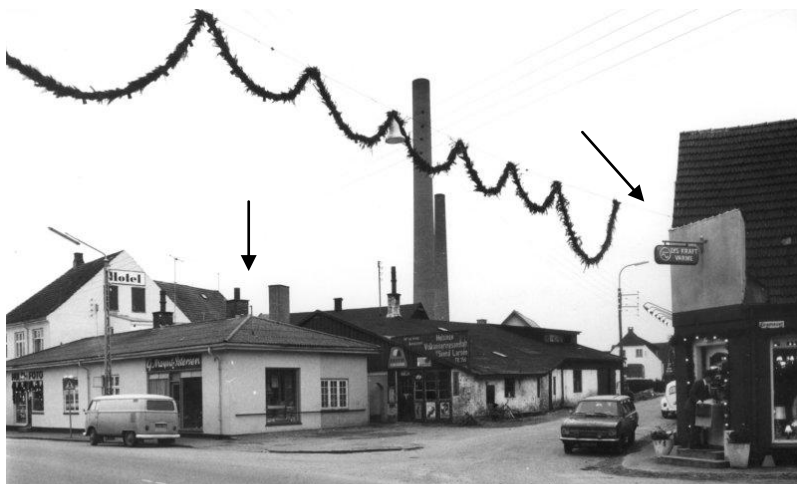
I forbindelse med de nye huse skulle der også lægges kabel i jorden fra vej og ind til huset, og der skulle graves en 60 cm. dyb rende til dette kabel, hvilket foregik med håndkraft. G.M. Petersen brugte en støbemand i Helsingør til dette gravearbejde, men en ældre lærling i firmaet og jeg fandt ud af, at dette gravearbejde kunne vi også udføre. Vi fik aftalt en pris pr. gravet meter med G.M. for at grave renderen, afmåle og nedlægge kablet, lægge sten over kablet og dække renderen til igen, så når det var fyraften på værkstedet, tog vi skovle og spader og kørte ud og gravede render. Det foregik heldigvis ofte i sommerhusområder, hvor det var sandet og nemt at

G.M. Petersens
værkstedes -
bygning i
gården
Østergade 2

grave. Vi tjente en del ekstra penge på den måde, men efterhånden fik vi også andre interesser, og gravearbejdet blev overtaget af gravemaskiner.

En del af læretiden gik med at gå på Teknisk Skole i Hillerød. Hvert år blev vi indkaldt til 6 ugers skolegang med teori og praktik. 3 x 6 uger samt svendeprøven, der varede 3 uger, skulle aflægges i Nykøbing Falster. Til svendeprøven skulle man bestå en teoretisk eksamen og løse en praktikopgave, hvor man i en lille boks udførte forskellige former for installationer. Det var datidens mesterlære, som de fleste håndværkerlærlinge blev uddannet med, bl.a. VVS, tømrer, maler m.fl. I dag er det en helt anden uddannelse med en masse teori på skolebænken. Med al den teknik vi har i vores dagligdag, skal det være små robotter, der bliver uddannet, så mesterlæren kan ikke rigtig bruges i dag. Der er kommet mange nye uddannelser inden for el-branchen, så de gamle elektrikere, der har gennemgået i mesterlæren må holde sig til de mere enkle installationer.

GM Petersen havde i en årrække el-forretninger på begge side i krydset Rundinsvej/Vestergade (mærket med pile).

Dønnevælde og Petershvile Teglværker.

I Danske handel og Industri Bd 1, 1936 kunne man læse, at når talen er om store teglanlæg, tænker man først og fremmest på Jylland og især på den danske Teglinustris Hovedcenter: Nordjylland. De færreste tænker derimod på, at man f.eks. på Sjælland kan blive stillet over for Anlæg af ligeså imponerende omfang som mange af de jyske storværker.

Dønnevælde Teglværk og Tagstensfabrik og Petershvile Teglværk er som repræsentant for den Sjællandske teglindustri et af de største på øen. Dønnevælde Teglværk og Tagstensfabrik grundlagdes i 1908 af ingeniør Wulff med en kapacitet på 2.mill. sten. I 1919 omdannes Teglværket til et A/S under navnet "Tegl" og blev drevet sådan indtil 1924, da Teglværksejer Vilhelm Wewer overtog det.

Den næste halve snes år bragte han værket helt på højde med de største inden for branchen med de forbedringer, som han foretog.

Han udvidede og moderniserede på alle områder, og i 1936 var værkets kapacitet helt oppe på 5-6 mill. sten. Der fremstilles især røde mursten og tagsten. Anlægget var drevet af damp. Det havde en ringovn med 20 kamre.

I 1933 opførte Wewer desuden Petershvile Teglværk, hvis kapacitet var på størrelse med Dønnevældes. Petershvile Teglværk var yderst moderne indrettet og blev drevet af el. Til teglværket hører 228 Tdr. land, således at værkets drift var sikret ud i fremtiden. Også her fremstilledes røde facadesten og tagsten. De to værkers samlede

produktion afsattes udelukkende til København. Der var i 1936 beskæftigede man 115 mand, et tal der tydelig illustrerer virksomhedens omfang.

Luftfoto af Petershvile teglværk

Teglværksejer Vilhelm Wewer blev født på Frederiksholm Teglværk de 18. oktober 1893. Han var oprindeligt uddannet murer og arbejdede ved dette fag nogle år. Han gik samtidig på Teknisk Skole. Senere gik han i lære i branchen på Frederiksholm Teglværk, og så fulgte en række år som aktiv leder på forskellige værker. Fra 1915-18 var han bestyrer på Mullerup Teglværk, fra 1918-19 på Sølyst Teglværk og endelig fra 1919-24 på Yding Teglværk. Vilhelm Wewer døde i 1941.

Glædelig Jul og Godt Nytår

Pibe Mølle i vinterdragt

Kalender

Lørdag den 27.januar 2018 kl. 14,00 Lille Sal Kulturhuset
Generalforsamling.

Onsdag den 7.marts 2018 kl. 19.30 Annisseaften i Annisse
Forsamlingshus (møller i og omkring Annisse).